

betrekking hebben op drijvend gehouden materiaal, kunnen wij deze soort gerust als inlands beschouwen, daar ons land binnen het areaal ligt. Bovendien is het overeenkomstig de levenswijze van het dier.

21. *HIATELLA GALLICANA* (Lamarck)

Syn.: *Saxicava rugosa* (L.).

Litt.: Altena (1937), p. 97; Jeffreys (1865), Vol. III, p. 81.

¹/₁ ex. in holte van een kurk (Camperduin-Petten, 20-VII-1934, ALTENA).

Deze kosmopolitisch verspreide soort leeft o.a. in de Noord- en Oostzee.

Behalve bovengenoemd aangevoerd ex. is een vondst bekend van Vlissingen (8-II-1927) van vele exx. in een steen (P. DE BRUYNE). Daar deze soort juist in holten van stenen leeft en ons land binnen het areaal van *H. gallicana* ligt, lijkt het ons het beste hem voorlopig als inheems te beschouwen.

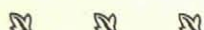
's-Gravenhage, Dec. 1938.

Thomsonpl. 22-A.

(Wordt vervolgd).

A. N. CH. TEN BROEK.

P. KAAS.

DE CULTUURWAARDE DER NATUUR-BESCHERMING.

Wij ontmoeten nog wel eens mensen, die ons in den strijd voor de bevordering der natuurbescherming niet begrijpen. Zij schijnen ons de vraag te willen stellen: Waar maak je toch zoo'n drukte voor? Omgekeerd vragen wij ons wel eens af hoe het komt, dat zich niet meer mensen voor deze cultuurzaak interesseeren. Men heeft toch kunnen constateeren, dat de Staat en talrijke particuliere organisaties voortdurend bezig zijn om mooie natuurgebieden te sparen, men kan weten, dat duizenden hectaren natuur zijn aangekocht. En toch gaat alles hen voorbij, zij hebben er geen belangstelling voor, terwijl anderen er geld en moeite — en dikwijls lang niet weinig — voor over hebben om ergens een wild landschap, een heideveld, een veenmoeras, een duingebied voor altijd in natuurstaat te behouden.

Zulke tegenstellingen geven ons aanleiding tot het maken van veronderstellingen over de waarde der natuurbescherming als cultuurstrooming voor mensch en maatschappij. Hoe ver zijn wij nu? Wat beteekent omgang met de natuur voor hen, die natuurbeschermers zijn, wat is natuurbescherming waard voor een volk?

Natuurbescherming is een nog jonge cultuurstrooming, eigenlijk pas flink opgekomen in het begin dezer eeuw. Toen was de tijd er rijp voor, dat wil zeggen de ontwikkeling van het denken en voelen van de pioniers der natuurbescherming had de phase bereikt, waarin men begreep tot daden te moeten overgaan: de structuur van de omgeving van den mensch, de wording van steden en een technische cultuur, de studie der natuur schiepen er de voorwaarden voor. Aanvankelijk was de kring der pioniers heel klein, doch geleidelijk aan werd de natuurbescherming van een kleine voorhoede volkszaak, in dien zin, dat de ontwikkelde groepen van het volk haar gingen waardeeren en bevorderen. Men mag niet zeggen, dat de breede massa reeds voor de natuur gewonnen is. Bewust leeft zij niet dezen cultuurstrijd mede, zij staat alleen in het gevoel aan de zijde van hen, die voor de natuurbescherming opkomen. De stelselmatige actie gaat hoofdzakelijk uit van kernen — voor zoover de overheid niet doelbewust optreedt. Haar betekenis kreeg meer cachet toen men zich de groote economische waarde van het natuurbehoud bewust werd in het belang van het toerisme en het vreemdelingenverkeer, al is het juist, dat de bevorderaars van deze belangen zich nog lang niet alle de practische belangen der natuurbescherming bewust zijn.

Beslissend voor de beoordeeling der waarde van een cultuurstrooming zijn twee factoren: het aantal van hen, die er een geestelijk of een economisch belang bij hebben, en de aard van de geestelijke waardeering. Deze factoren bepalen de waarde van een cultuurstrooming als volksbelang. En hier komen wij nu vanzelf tot een vergelijking. Er zijn voor een beschaafd volk vele belangen, zijn cultuurwaarde wordt er naar gemeten: godsdienst, kunst, wetenschap en literatuur, voorts de techniek, sport, onderwijs e.a. Al deze waarden komen in ons gemeenschapsleven krachtig tot uiting, zooals onze vele kerken, musea, scholen, fabrieken, laboratoria, sportvelden enz. bewijzen. Onze kranten en tijdschriften staan er vol van. Leeft een bepaalde zaak in de volksziel, in breede kringen van een volksgemeenschap, dan komt dat op bijeenkomsten, plechtigheden en in de „pers” tot uiting. Hoe staat het met de natuurbescherming?

Laat ons eerst eens gaan zien hoe het met de andere waarden is gegaan.

Er is een tijd geweest, dat de kunst — om ons nu daarbij maar te bepalen: kunst in al haar uitingen, bouwkunst, schilderkunst, beeldhouwkunst, muziek enz. — een cultuurwaarde was voor de weinige hooggeplaatsten alleen. Zij werd alleen beoefend in paleizen en kasteelen, en in de huizen der rijke burgers, die in de steden woonden. Langzamerhand veroverde de kunst steeds breeder lagen der volken. Doch met de uitbreiding van het onderwijs en de beschikbaarstelling van goedkope lectuur, in boek en blad, werd de cultuurwaarde der kunst eerst met recht een volksbelang. Onze groote pers wijdt er elken dag pagina's aan, tal van lezers vinden nobele en dankbare levensvreugde in de waardeering van schilderijen, beeldhouwwerken, voortbrengselen van nijverheidskunst, romans, gedichten, zij stellen belang in de bouwwerken om hen heen, duizenden gaan op in muziek. En de belangstelling voor de sport in al haar vertakkingen is misschien nog grooter, al behoort deze tot een ander niveau van cultuurwaardeering. Wij mogen aannemen, dat de kunst het leven van tallozen op dankbare wijze vult, dat muziek en schilderkunst en al dat vele, waarmee wij onze musea en huiskamers voorzien, onze levensvreugde grooter maken en op hooger peil brengen. Er zijn stellig vele graden van waardeering, ook hier dringt de groote massa niet door in de werkelijke betekenis der kunst, velen denken en voelen ten opzichte van kunstwaarden zeer vluchtig. Alles met alles is het beeld echter thans geheel anders dan een halve eeuw en langer geleden.

Thans de natuurbescherming, welke haar fundament vindt in de natuurwaardeering. Voor hoevelen heeft de omgang met de natuur een diepe waarde, te vergelijken met die voor muziek of voor schilderkunst? Uit het groote aantal organisaties en organen op natuur-historisch gebied, eveneens uit de belangstelling in tijdschriften en dagbladen voor natuur-onderwerpen mag men concluderen, dat omgang met de natuur voor zeer velen diepen zin heeft, dat tallozen levensvreugde gevoelen in den omgang met de vrije natuur, in de aanschouwing van het schoone landschap, in de bestudeering van plant en dier.

Staat het natuurgenoet minder hoog dan het kunstgenoet? Stellig niet, zouden wij willen antwoorden. In een natuurlijk landschap, in de harmonie der plantengezelschappen en andere milieus, in plant en dier zijn minstens evenveel schoonheid en wonderen verborgen als in een schilderstuk, een bouwwerk, een muziekcompositie. Het laatste is menschenwerk, scheppingen van kunstenaars, de natuur en alles wat haar samenstelt is geen menschenwerk — wij denken nu aan de ongerepte natuur —, zij is een deel van de Schepping zelf. Zij verdient dus minstens dezelfde eerbiedige belangstelling. Zij schenkt ons minstens evenveel cultuurwaarde: hooge levensvreugde, door wetenschappelijk inzicht verrijkt, zij schenkt ons aesthetische ervaringen minstens even veelvuldig als de omgang met de kunst, zij boeit ons door het altijd-wisselende leven, door de voortdurende veranderingen, door de mysteries van onoplosbaar lijkende vraagstukken.

Het zou de moeite waard zijn om een enquête te houden over deze zaak. Wij zouden wel eens gaarne willen weten welke volgorde de natuurstudie of de natuursport, omgang met de natuur in het algemeen, heeft in de reeks van andere cultuurwaarden. Er zijn weinig menschen, die veelzijdig zijn, die werkelijk met ware overgave en aan kunst, en aan literatuur, en aan natuur-

studie doen. Er is geen tijd voor; ook is de menschelijke geest in zijn opnemingsvermogen beperkt. Maar zulke veelzijdige menschen zouden uit ervaring kunnen spreken. In elk geval twijfelen wij er niet aan of zij zouden groote waarde toekennen aan de natuur. Misschien schuilt er eenige dichterlijke overdrijving in de woorden van Goethe: „Es geht nichts über die Freude, die das Studium der Natur gewährt“, doch wij zijn er zeker van, dat de gelukservaringen in den omgang met de natuur door tallozen sterk worden gewaardeerd. Waar natuurgenoet is een groote levensschat. Dat bewijzen de vele „eenzijdige“ natuurvrienden, voor wie de natuur de eenige groote liefhebberij in hun leven is, een bron van studie en schoonheidsbeleving, welke nooit uitdroogt. Zij vervangt kunst en sport, zij vult al den vrijen tijd, zij wekt altijd weer geestdrift, elk jaar opnieuw en tot in hoogen ouderdom. Een schoon landschap is een wereld, die ongemeen kan boeien, in zijn eeuwig levensrhythme voor den denkenden mensch minstens even rijk aan hogere cultuurwaarden als een muziekcompositie, een schilderij, een literair werk. Een plant of dier is, dringt men in het leven er van door, een bewonderenswaardig iets, in elk geval minstens weer even interessant als een kunstproduct. En wij gelooven, dat het aantal diergenen, die de cultuurwaarden van den omgang met de natuur hebben leeren kennen, in onzen tijd steeds toeneemt. De biologische wetenschap heeft niet voor niets een bloeitijd van een halve eeuw gehad — al zijn nog altijd veel te weinig biologen actieve natuurbeschermers — niet voor niets hebben pioniers als Heimans en Thijssse voor ons gewerkt en geschreven.

Toch is de maatschappelijke waardeering tegenover de natuurbescherming geheel anders dan tegenover kunst. Kunst was ook eens géén regeeringszaak, doch wij hebben thans een flink aantal musea. Wij hebben ook een groot aantal natuurmonumenten, waarvan de Staat een zeer belangrijk aandeel heeft, doch wij hebben ook de werkverschaffing, welke onze ongerepte natuur bedreigt: onze mooie landschappen, flora en fauna — in cultuurwaarde aan kunstproducten gelijk. Niemand denkt er aan om schilderijen te vernietigen of door onbevoegden te doen restaureeren, bijv. om werklooze kunstenaars aan werk te helpen. Ook kunst is geen harde levensnoodzakelijkheid voor een volk, doch principiëel moet zeker de bescherming van natuurschatten niet van minder belang worden geacht dan de bescherming der kunst. En tòch gaat men natuurschatten tot een onduldbaar minimum beperken . . .

De oorzaak hiervan is, dat de natuur een speelbal van groote belangen is, dat machtiger belangen dan de natuurbescherming hun rol vrijelijk kunnen spelen. De verdedigers van deze belangen zijn sterker, omdat de natuurwaardeering als cultuurfactor nog te weinig begrepen wordt. Het behoud van de natuur is geen vanzelfsprekend iets, omdat zij, die de cultureele voorhoede van ons volk vormen, nog te veel door de mentaliteit van veertig jaar geleden bevangen zijn — hoe weinig men hun dit ook kwalijk nemen kan en hoeveel er ook ten goede is veranderd. Het onderwijs is in dit opzicht ook zeer eenzijdig geweest. Maar laat ons daarom niet moede worden om overal waar dit mogelijk is op de cultuurwaarden der natuurbescherming de aandacht te vestigen. De natuurbescherming heeft het recht, op grond van haar waarde voor tallozen, met minstens hetzelfde respect behandeld te worden als de kunst en de sport.

Uit een artikel van dr. Klose in „Naturschutz“, Jan. '39, blijkt, dat in Duitschland nog lang niet alles op rolletjes gaat, ondanks een model-natuurbeschermingswetgeving. Nieuwe cultuurstroomingen hebben het moeilijk, wanneer zij een plaats onder gevestigde belangen moeten veroveren. De cultuurwaarde er van zal echter de richtlijn zijn voor een overleg, waarbij ten slotte alle belangen tot hun recht zullen komen.

F. KOSTER.